

Wat de Duitse *Verwalter* betreft: zij waren, zeker voorzover zij van Duitsland uit solliciteerden, in veel gevallen daar in het zakenleven slechts matig geslaagd of zelfs mislukt. De meesten (er hebben zich enkele gunstige uitzonderingen voorgedaan) waren ordinaire profiteurs die, zo zagen zij het, voor zichzelf en voor hun kinderen in het *steinreiche Holland* practisch voor niets¹ zaken zouden kunnen overnemen die hun tijdens maar vooral na de oorlog (die Duitsland immers zou winnen!) een welvarend bestaan zouden waarborgen. Het werd dringen om op de *Planungslisten* van de *Wirtschaftsprüfstelle* terecht te komen en het lijkt ons aannemelijk dat bij al deze activiteiten van dieven en diefjesmaatjes niet steeds oirbare middelen gebruikt zijn. Zowel in de kringen van de *Wehrmacht* als in die van de *SS* ging men zich aan het parvenu-achtig optreden van een groot deel der Duitse *Verwalter* ergeren. ‘*Während jeder der Soldaten in der Heimat sein Geschäft oder seine Stellung habe aufgeben müssen . . . gibt es hier in den Niederlanden*’, aldus een rapport van een van de *Feldkommandanturen*,

‘eine Anzahl von Treuhändern, für die die Notwendigkeit, im Kriege Opfer zu bringen, nicht zutrifft. Ihr Geschäft in der Heimat geht weiter und die hier in Holland übernommenen Treuhandschaften bringen den Herren noch ein sehr gutes Nebeneinkommen. Dazu kämen diese Leute aus irgendeinem Grunde . . . am Soldatwerden vorbei und könnten herrlich und in Freuden leben . . . Wie gut die Treuhänder sich bei ihrem Geschäft stehlen, könnte man . . . auch daraus ersehen dass in den wichtigsten D-Zügen vom und ins Reich die 1. und 2. Wagenklasse gewöhnlich von Zivilpersonen besetzt seien, denen man in normalen Zeiten kaum im Dunkeln begegnen möchte. Mitreisende Offiziere, auch die älteren, dürfen dann im Gang stehlen, während die meist sehr jungen Herren in Zivil sich auf ihren Plätzen breit machen.’²

Een klein jaar later werd in eenzelfde rapport met verontwaardiging geconstateerd dat er Duitse *Treuhänder* waren die over ‘30, 60, ja bis 100 Firmen’ het beheer voerden, ‘diese Leute beziehen Einkommen die unerhört sind’; kon men hen niet beter door invalide militairen vervangen? ‘Diese würden ihre Pflicht als Treuhänder bestimmt so gut, wenn nicht gewissenhafter und besser erfüllen wie die jetzt als Treuhänder in Holland tätigen Drückeberger.’³ Bij de *Sicherheitspolizei* en de *SD* werd er niet anders over gedacht. Rauters woede steeg ten top toen hij begin ’43 merkte dat een *NSDAP*’er, tevens officier in de *Allgemeine SS*, alsmede een *Wachtmester* van de *Ordnungspolizei* van de

¹ Door de uitverkoop van voorraden die zich in ’40–’41 voordeed, beschikten de grotere Joodse bedrijven over zoveel liquide middelen dat de *Verwalter* als regel de gelden voor de aankoop uit die middelen kon putten. ² *WBN, Feldkommandantur 724: ‘Lage- und Stimmungsbericht Nr. 21’* (27 maart 1942), p. 11–12 (CDI). ³ A.v.: ‘*Lage- und Stimmungsbericht Nr. 1/43*’ (29 jan. 1943), p. 9 (a.v.).